

Beszámoló az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság munkájáról

Ezúton szeretném az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság (továbbiakban: EÉB) 2019. január 1. és 2019. június 30. között végzett tevékenységéről szóló beszámolót a Tisztelt Művelődési, Kulturális és Szociális Bizottság elé terjeszteni.

Mint ahogyan az ismert, az EÉB alapvető feladata a Kormányrendeletben foglaltak szerint, hogy az önkormányzat közigazgatási területén fellelhető, vagy ott létrehozott nemzeti értéket - a jogszabályban meghatározott feltételek teljesülésének esetén - felvegye a helyi értéktárba és ezekről nyilvántartást vezessen. A helyi értéktárba való felvételt bárki kezdeményezheti a Polgármesterhez benyújtott, a Kormányrendeletben meghatározott formai követelményeknek megfelelő kérvény beadásával.

Az elmúlt fél évben az Erzsébetvárosi Értéktár újabb 4 értékkel bővül, így jelenleg 14 érték vált részévé nyilvántartásunknak. A 2019 januárban beterjesztett beszámoló elfogadása óta az EÉB egy ülést tartott 2019. június 26-án, melyen *1 (2019.VI.26) – 4 (2019.VI.26.)* számon hozott határozatokat (*ld. beszámoló melléklete*). Az Erzsébetvárosi Értéktárat ennek nyomán az alábbi értékek gazdagítják:

1. **Csikágó.** A városrész egyedi történelme, sajátos építészeti stílusa, az itt lakók erős lokális öntudata révén elkülönül a többi budapesti városrész többségétől. A városrész jól tükrözi Budapest és Erzsébetváros 19. század végi rohamos fejlődését, a városiasodással járó előnyöket és hátrányokat egyaránt. A Csikágó elnevezés a legáltalánosabb vélemény szerint a városrész kialakulásához köthető. Az 1884-ben megnyitott és a közlekedési csomópontként jelentős hatást gyakorló Kelti Pályaudvar mögötti olcsó telkeken, gyorsan felépített új városrész olyan dinamikus, gyors tempóban épült, mint az amerikai Csikágó. A városrész szabályos utcákkal tagolt, három-ötemeletes, kislakásos bérházakból állt, és nélkülözte a fákat, parakokat, tereket, kerteket. 1883 és 1905 között a csikágói házak száma a négyszeresére, a lakosság háromszorosára emelkedett.
2. **Örkény István** 1912. április 5-én született egy jómódú, erzsébetvárosi zsidó családban, 1979. június 24-én hunyt el. Egyperces novelláival egyedülálló műfajt teremtett, előzményei között felfedezhető Kaffka, Karinthy Frigyes, a városi folklór és a pesti vicc. Emellett a drámai és színpadi műfaj radikális megújítójaként, az abszurd magyar dráma megteremtőjeként tartja számon a magyar irodalomtörténet. Műveit több nyelvre lefordították, darabjait akkor és ma is a világ számos színpadán láthatják a nézők, két alkotását, a *Macskajátékot* és a *Tótékat* megfilmesítették. Erzsébetvárosi kötődését számos emlék őrzi, nevét viseli kerületünkben színház, árkád, Damjanich utcai szülőházán emléktábla került kihelyezésre, továbbá 1999 –től kerültünk poszthumusz díszpolgára, így méltó és szükségszerű helye van az Erzsébetvárosi Értéktárban is.

3. **A Rózsák tere** Erzsébetváros jellegzetes helyszíne, amely komoly történeti jelentőséggel bír mind a VII. kerület, mind a főváros vonatkozásában. A téren álló Árpád-házi Szent Erzsébet plébániatemplom az erzsébetvárosi látképet meghatározó, és egyben Budapest egyik legszebb egyházi épületeként is különös értéket képvisel. Az egyedülálló templomkert parkként nyújt közösségi teret és felüdülést az ide látogatóknak, amely a Budapesten második legkevesebb zöldterülettel rendelkező Erzsébetváros számára kiemelten nagy jelentőséggel bír. A tér meghatározó épülete a templom és parókia, de megtalálható itt az Istenszülő Oltalma templom, a buddhista közösség meditációs központja, tehát egyfajta szakrális térként is funkcionál. A tér a további számos közintézménynek ad otthont (az egyik első budapesti kisdudorvó- ma Brunszvik Teréz Óvoda, a Nicola Tesla nevégt viselő szerb tanítási nyelvű komplex oktatási és nevelési intézmény, az Evangélikus Középiskolai Kollégium), ezen keresztül is megjelenítve azt a sokszínűséget, melyről Erzsébetváros méltán híres.

4. A Bajza utca 1. és Damjanich utca 24. sarkán álló 8 emeletes **Garzonház** 1965-ben épült.

A szocializmus építészetének szellemében, Hejál Éva és Tóth István tervezte, és az OTP építtette kísérleti jelleggel, főként egyedül álló férfiak és nők, illetve gyermektelen házaspárok számára. Az itt található összes lakás 37 négyzetméteres volt, a kor viszonyaihoz képest „luxus” költelményeket nyújtott az ittlakóknak, saját telefonközponttal, mosodával is rendelkezett. A földszinten közösségi terek (zenszoba, olvasóterem, kerthelyiség, expresszó) álltak az itt lakók rendelkezésére. A kerület kulturális atmoszférájának, és a ház egyediségének köszönhetően sok művész élt itt, Ruttkai Éva, Horváth Ádám, Korda György, Harangozó Teri, Zalatnay Sarolta. Ellentétben a korszakra jellemző, tömeges, jellegtelen, és első sorba külvárosba összpontosuló lakásokkal, melyek az akkori lakásépítési „láz” termékei voltak, a garzonház egy igazi kuriózumnak számított. Az itt lakók és a korszak társadalmi és szociális viszonyaik megtestesítőjeként, és az első, kísérleti „boarding house”-ként is méltó és különleges helyet foglal el kerületünk történetében.

A részletes ajánlások megtekinthetőek a www.erzsebetvaros.hu oldalon.

Beszámolóm végén szeretném megköszönni az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság tagjainak munkáját, és egyúttal kérem a Tisztelt Művelődési, Kulturális és Szociális Bizottságot, hogy a beszámolót szíveskedjen elfogadni.

Köszönettel:


Dr. Vető Marietta
Alpolgármester

Az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság elnöke

Budapest, 2019. 08.05.